

Довідка
про проведення моніторингу професійної підготовки
за напрямом «Сільськогосподарське виробництво»

Відповідно до плану роботи Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області, з вересня по листопад 2023 року проходив моніторинг професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» (далі – Моніторинг).

У Моніторингу взяли участь 9 закладів професійної (професійно-технічної) освіти Київської області, які готують кваліфікованих робітників напряму підготовки «Сільськогосподарське виробництво»:

1. ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище»;
2. ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище»;
3. ДНЗ «Згурівський професійний ліцей»;
4. ДНЗ «Сквирське вище професійне училище»;
5. ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»;
6. ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти»;
7. ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей»;
8. ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей»;
9. ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти».

Метою Моніторингу було створення інформаційної бази щодо якості професійної підготовки та тенденцій розвитку напряму «Сільськогосподарське виробництво»; з'ясування відповідності результатів освітнього процесу стандартам професійної (професійно-технічної) освіти, вимогам регіонального ринку праці та потребам споживачів професійно-технічних освітніх послуг за напрямом «Сільськогосподарське виробництво»; дослідження ступеня ефективності діяльності навчально-практичних центрів, які функціонують на базі закладів П(ПТ)О Київської області.

Завданнями Моніторингу було визначення сучасного стану професійної підготовки кваліфікованих робітників за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Київської області; вивчення змісту, форм і методів навчання здобувачів освіти; рівня популяризації кращого педагогічного досвіду з впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес.

Відповідно до завдань Моніторингу, одним з яких була орієнтація освітнього процесу на активні методи навчання, встановлено, що професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників передбачає професійно-теоретичну та професійно-практичну підготовку здобувача освіти до майбутньої трудової діяльності та сформованість у нього загальних професійно важливих якостей і характеризується такими компонентами:

- професійно-змістовим, який охоплює зміст професійної діяльності, загальнопрофесійні компетентності (знання методів і прийомів безпечного ведення робіт; вимог нормативних актів з охорони праці та навколишнього середовища; основ ведення підприємницької діяльності; трудового законодавства тощо), професійні компетентності (знання матеріалів, техніки, обладнання, інструментів, правил їх використання; знання технологій виконання різних видів робіт в межах професії);

- професійно-діяльнісним, що відображає готовність до виконання професійної діяльності; розуміння послідовності дій та операцій, інструкцій, технологічних карт; професійні уміння та навички; професійний досвід (проходження виробничої практики, конкурси фахової майстерності тощо);

- професійно-особистісним, який включає загальні професійно важливі якості особистості, що впливають на здатність успішно виконувати професійну діяльність, і представлені такими одиницями, як:

- 1) професійна самостійність;
- 2) професійна співпраця;
- 3) професійна комунікативність;
- 4) професійна рефлексія.

У ході Моніторингу вивчалися:

- престижність професій, за якими здійснюється підготовка в закладі освіти;
- кількісний та якісний склад кадрового забезпечення;
- якість планування роботи, стан виконання планів роботи кабінетів спеціальних предметів та виробничих майстерень;
- забезпеченість наочними посібниками, технічними засобами навчання, обладнанням, інструментами тощо;
- комплексно-методичне забезпечення професій напряму «Сільськогосподарське виробництво»;
- методична робота педагогічних працівників;
- робота щодо вдосконалення і зміцнення матеріально-технічної бази;
- стан майна, наявність наочності, сучасного технологічного обладнання;
- залучення до професійно-технічної освіти всіх верств населення;
- стан дотримання правил охорони праці під час освітнього процесу.

Оцінювання Моніторингу відбувалось за такими показниками:

Перелік документів
Інформація про формування контингенту здобувачів освіти ЗП(ПТ)О напряму «Сільськогосподарське виробництво»
Кількісне кадрове забезпечення напряму підготовки
Якісне кадрове забезпечення напряму підготовки
Робочі навчальні плани за професіями
Робочі освітні програми
План проведення атестації робочих місць майстрів виробничого навчання
Паспорти майстерень, кабінетів
План роботи майстерень, кабінетів (в тому числі перспективні плани)
Паспорти комплексно-методичного забезпечення майстерень
Навчальні програми теоретичної та професійної підготовки
Поурочно-тематичні плани (предметів/виробничого навчання/виробничої практики)
Плани уроків теоретичного/виробничого навчання
Перелік лабораторно-практичних робіт
Завдання до проміжного, тематичного, підсумкового/вихідного контролю
Інструкційно-технологічні картки, креслення, зразки виробів
Комплексні кваліфікаційні завдання (перелік перевірних робіт, перелік робіт на державну кваліфікаційну атестацію)
Переліки кваліфікаційних пробних робіт
Переліки навчально-виробничих робіт з професії (на семестр/на рік)
План виробничого навчання на семестр
План навчально-виробничої діяльності на семестр
Робоча програма виробничої практики
Типові критерії оцінювання навчальних досягнень з предметів
Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці
Тематичні інструкції з охорони праці
Дидактичне забезпечення уроків теоретичного та виробничого навчання
Методичне забезпечення уроків теоретичного та виробничого навчання
Фотозвіт оснащень майстерень
Оновлення матеріально-технічної бази за останні роки, починаючи з 2020 (в тому числі із залученням роботодавців)
Впровадження сучасних технологій у професійне навчання
Професії, за якими здійснюється дуальна форма навчання
Перелік підприємств, з якими укладені договори для проходження виробничої практики за дуальною формою навчання
Професії, за якими здійснювалося навчання незайнятого дорослого населення у 2022-2023 навчальному році
Професії, за якими в закладі освіти здійснюється навчання за короткотерміновими курсами
Навчально-практичні центри

Моніторинг проводився у три етапи.

I етап – підготовчий: вересень 2023 року.

Здійснювалась підготовка, закладами надавались у електронному вигляді матеріали професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво», де висвітлювались матеріали відповідно до критеріїв оцінювання/показників.

II етап – основний (заочний): жовтень 2023 року.

Проводилось вивчення, узагальнення, аналіз матеріалів професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» у закладах П(ПТ)О Київської області.

III етап – підсумковий: листопад 2023 року.

За підсумками Моніторингу було визначено заклади професійної (професійно-технічної) освіти Київської області, у яких найкраще організована професійна підготовка за напрямом «Сільськогосподарське виробництво»:

- ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти»;
- ДНЗ «Скви́рське вище професійне училище»;
- ДНЗ «Згурівський професійний ліцей».

Дані заклади найкраще та найповніше висвітлили організацію професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» у ході II етапу Моніторингу.

На жаль, **чотири** ЗП(ПТ)О надали недостатню кількість матеріалів, що не дозволило розкрити організацію професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» в достатній мірі: ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище»; ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей»; ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей»; ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти».

Тому методистам, головам методичних комісій та адміністрації зазначених вище закладів рекомендуємо сприяти покращенню організації професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» шляхом:

- здійснення систематичного контролю за станом професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» в закладі;
- ознайомлення з роботою кращих практик професійної підготовки за напрямом «Сільськогосподарське виробництво» у закладах П (ПТ)О області;
- підвищення професійної майстерності педагогічних працівників через стажування, очні, дистанційні, авторські курси підвищення кваліфікації, тренінги, семінари, виставки тощо;
- індивідуальних консультацій методистів Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області.

Інформація про формування контингенту здобувачів освіти ЗП(ПТ)О з професії «Офіціант»:

На жаль, **два** заклади освіти не надали інформації за даним розділом Моніторингу: ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей». Тому дані розділу висвітлено частково і свідчать про наступне:

В процесі Моніторингу було виявлено, що наповнюваність навчальних груп за професіями напрямку «Сільськогосподарське виробництво» відносно загальної кількості здобувачів освіти в ЗП(ПТ)О Київської області складає четверту частину. За останні три роки спостерігається тенденція до зростання чисельності здобувачів освіти напрямку «Сільськогосподарське виробництво», що свідчить про потребу в кваліфікованих робітниках цього напрямку в сучасній економіці нашої держави.

Кількісне та якісне кадрове забезпечення напрямку «Сільськогосподарське виробництво»

На жаль, повністю вивчити дані не було можливим за браком інформації від закладів: ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти», ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» та ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей». Тому, виходячи з отриманої інформації, було встановлено наступне:

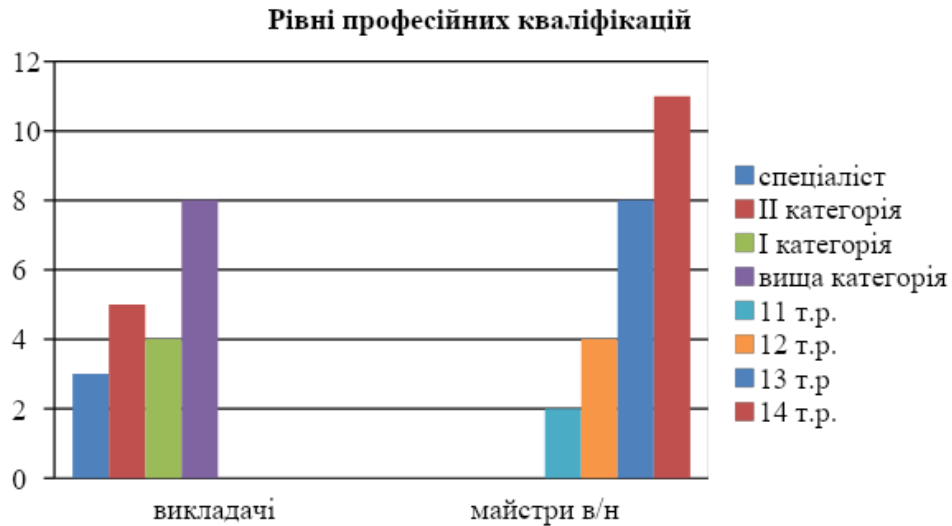
- переважна більшість педагогічних працівників мають повну вищу освіту III-IV рівня акредитації. Їх частка від загальної кількості становить 72%, з них мають педагогічну освіту 60%. Натомість 28% педагогічних працівників мають початковий рівень вищої освіти та диплом молодшого бакалавра чи молодшого спеціаліста, 17% з них мають педагогічну освіту.

Таблиця 1

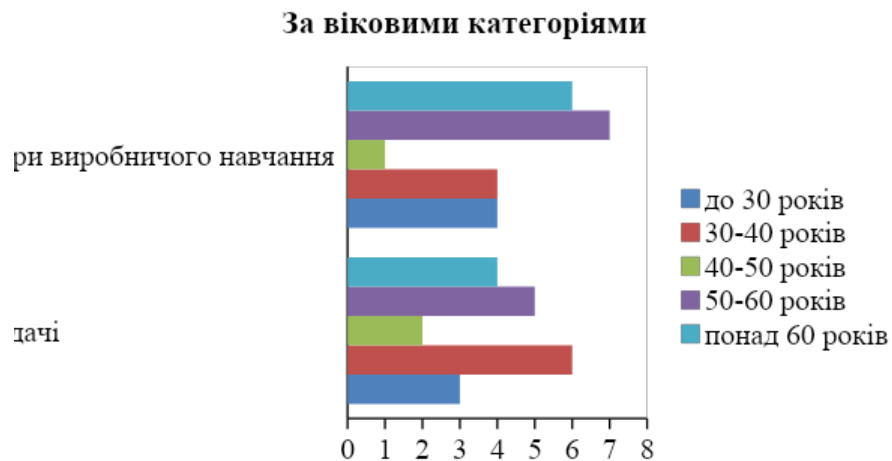
Педагогічні працівники з підготовки кваліфікованих робітників за напрямом підготовки «Сільськогосподарське виробництво» мають досить високий рівень професійних кваліфікацій. В своїй більшості викладачі мають вищу кваліфікаційну категорію – 56%, а майстри виробничого навчання мають 14 тарифний розряд – 73%. Молоді педагоги становлять 14% від загальної кількості педагогів.

Таблиця 2

За віковими категоріями педагогічних працівників в своїй більшості мають вік від 50-60 років, що становить 32 % від загальної кількості педагогів; від 40 до 50 років мають 24% педагогічних працівників; від 30-40 років – 19%, понад 60 років мають 16% педагогічних працівників і лише 11% – це молоді працівники, основна частина яких є майстрами виробничого навчання.

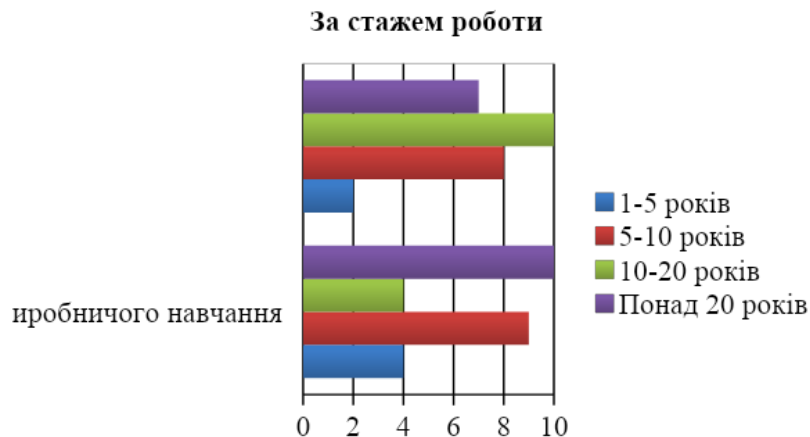
Таблиця 3

Цікавою особливістю є те, що більшість педагогічних працівників за напрямом підготовки «Сільськогосподарське виробництво» мають великий досвід роботи. Понад 20 років робочого стажу мають 66% педагогічних працівників, 10-20 років стажу мають 24% педагогічних працівників, 5-10 років

стажу мають 3% педагогічних працівників і до 5 років стажу мають 7% педагогічних працівників, які тільки розпочинають свою педагогічну діяльність.

Таблиця 4

Недоліки, які було виявлено в ході Моніторингу:

1) *Навчальні програми професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки*

Замість навчальних програм з конкретних предметів, виробничого навчання та виробничої практики заклади подавали загальну освітню програму з професії або її частини, ніким не візовані, години в навчальних програмах не відповідають годинам в робочих навчальних планах, робочих освітніх програмах; є випадки використання навчальних програм попередніх років або інтегрованої професії, що відноситься до іншого напрямку підготовки: ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»; ДНЗ «Сквирське вище професійне училище»; ДНЗ «Згурівський професійний ліцей»; ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей»; ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей».

Такі заклади, як: ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти», ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище», ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище» не надали навчальних програм зовсім.

2) *Поурочно-тематичні плани (предметів/виробничого навчання /виробничої практики)*

Поурочно-тематичні плани подали чотири заклади: ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище», ДНЗ «Богуславський центр професійно-технічної освіти», ДПТНЗ «Рокитнянський професійний ліцей», ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти». Однак, дана інформація носить частковий характер: подавали лише тематичні плани з робочих освітніх програм, не з усіх предметів, візування поурочно-тематичних планів частково відсутнє, форма ведення не відповідає вимогам.

3) Перелік навчально-виробничих робіт з професії

Повний перелік навчально-виробничих робіт подав лише один з 9 закладів освіти – ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти», частково інформація надана ДНЗ «Згурівський професійний ліцей», решта закладів інформацію не надали.

4) Критерії оцінювання навчальних досягнень з предметів та виробничого навчання

Відповідно до типових критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти тільки два заклади розробили критерії оцінювання для прямої підготовки «Сільськогосподарське виробництво» – це ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Згурівський професійний ліцей».

Всі інші заклади освіти користуються уніфікованими критеріями, які стандартні для всіх професій і характеризують рівні знань в цілому, а не для конкретної професії чи предмета.

5) Паспорти та плани роботи кабінетів, майстерень, їх комплексне методичне забезпечення

Це комплект документів і матеріалів, що визначає рівень забезпеченості предмета основним і спеціальним устаткуванням, навчальною, методичною, довідково-бібліографічною та іншою літературою, інформаційними ресурсами, контрольно-вимірними матеріалами та іншими джерелами.

В таких закладах: ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти», ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей» та ДНЗ «Сквирське вище професійне училище» відсутні паспорти та плани роботи кабінетів та майстерень.

У решти закладів освіти в оформленні паспортів та планів роботи майстерень та кабінетів є такі прогалини: мають довільну форму ведення, частково заповнені; завдання, що ставлять в плані викладачі та майстри виробничого навчання, не відповідають рівню закладів професійної (професійно-технічної) освіти; паспорти кабінетів ніким не затверджені; література в переліку застаріла також є в наявності російські видання, що є грубим порушенням. Деякі заклади подали інформацію, написану «від руки», що не відповідає нормам ведення ділової документації. Оформлення документів не відповідає чинним вимогам.

6) План проведення атестації робочих місць майстрів виробничого навчання

Як правило, разом з паспортом майстерень обов'язковим документом є акт атестації робочих місць, в якому зазначаються санітарно-гігієнічні умови приміщення, детальний опис робочого місця майстра, навчально-методична документація, нормативно-правова документація з охорони праці.

Проте, лише два заклади надали часткову інформацію про їх наявність в закладі: ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище», ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей», але форми були застарілого зразка, некоректно заповнені та візовані.

Найповнішу інформацію подав ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти».

7) Плани уроків теоретичного та виробничого навчання

Найбільш повну інформацію надали: ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти», ДНЗ «Сквицьке вище професійне училище» та ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей». Решта закладів освіти подали часткову інформацію: плани уроків подані не з усіх предметів, не відповідають структурі уроку теоретичного та уроку виробничого навчання; плани уроків записані від руки; в більшості подані опорні конспекти, які не зрозуміло до яких предметів належать.

8) Перелік лабораторно-практичних робіт (ЛПР)

Перелік ЛПР по всіх предметах професійної підготовки подав лише ДНЗ «Сквицьке вище професійне училище».

Частково інформація була надана ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище», ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» та ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей».

Інші ж заклади подали інформацію лише з одного предмета чи не подали її зовсім.

9) Інструкційно-технологічні картки, креслення, зразки виробів

Інформацію про наявність інструкційно-технологічних карток, креслень, зразків виробів не надали два заклади: ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей».

Найбільш розгорнуту і систематизовану інформацію з даного розділу надали два заклади: ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище» та ДНЗ «Згурівський професійний ліцей».

Решта закладів надали інформацію частково, деякі надані матеріали неможливо ідентифікувати за професіями, темами або розділами, деякі інструкційні картки містять дуже застарілу інформацію, найчастіше це вирвані з контексту частини певної теми.

10) Завдання до (проміжного, тематичного, підсумкового/вихідного) контролю, комплексні кваліфікаційні завдання, переліки кваліфікаційних пробних робіт, переліки навчально-виробничих робіт з професії

Спостерігаються недопрацювання такого характеру:

- у більшості закладів завдання не мають назви професії, з якої проводиться перевірка знань;
- незрозуміло, для якого виду контролю подані завдання;

- немає пояснення до виконання завдань;
- кількість завдань не відповідає кількості здобувачів освіти, які складають іспит;
- у завданнях для поетапної кваліфікаційної атестації та державної кваліфікаційної атестації відсутні грифи погодження та затвердження;
- завдання не відповідають професії, що вказана на початку роботи.

Найповніше за цим показником подано інформацію у ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Скви́рське вище професійне училище».

11) Дидактичне та методичне забезпечення уроків теоретичного та виробничого навчання

У якості дидактичного забезпечення уроку застосовується його план-конспект, інструкційно-технологічна та навчально-технічна документація, навчально-методична документація, наочне приладдя, технічні засоби та ін.

Найповніше дана інформація була представлена двома закладами: ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Скви́рське вище професійне училище».

На жаль, оцінити даний розділ у ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти», ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище», ДНЗ «Згурівський професійний ліцей», ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей» та ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище» було неможливо через відсутність поданої інформації з даного питання. Інші заклади подали інформацію не в повному обсязі, що в свою чергу не дає можливості повноцінно проаналізувати професійну підготовку напряму загалом.

Всім закладам потрібно систематично працювати над оновленням та поповненням дидактичного та методичного забезпечення уроків теоретичного та виробничого навчання для якісної підготовки кваліфікованих робітників з професій сільськогосподарського напряму у закладах освіти.

12) Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці, тематичні інструкції з охорони праці

Особливу увагу усім закладам освіти потрібно приділити питанням охорони праці. Тематичні інструкції з охорони праці повинні відповідати усім професіям, за якими проводиться навчання у закладі. На жаль, дана інформація взагалі відсутня в таких закладах: «Яготинський центр професійно-технічної освіти», ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище» та ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей».

Решта закладів подали інформацію частково, ведення журналу реєстрації інструктажів не відповідає регламентованій формі для закладів освіти, ведеться в довільній формі; журнали частково заповнені; інструкції не відповідають

заявленим професіям, майже всі інструкції не візовані або в них закінчився термін дії; відсутні інструкції під час роботи в майстернях та кабінетах, тому інженерам з охорони праці треба ретельніше підходити до процедури перегляду інструкцій із охорони праці та ведення журналів реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці. Проводити інструктажі у чітко визначені терміни. Інформація повинна бути актуальна.

13) Впровадження сучасних технологій у професійне навчання

Лише два заклади з 9 використовують сучасні технології навчання в освітньому процесі, які дають змогу здійснювати перевірку набутих знань під час дистанційного та змішаного навчання: ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Сквирське вище професійне училище».

Решта закладів інформації з даного питання не надали.

14) Професії, за якими здійснюється дуальна форма навчання

У жодному із закладів освіти не впроваджена дуальна форма навчання з напрямку підготовки «Сільськогосподарське виробництво».

15) Навчально-практичні центри (НПЦ)

НПЦ напрямку підготовки «Сільськогосподарське виробництво» функціонують на базі двох закладів П(ПТ)О Київської області: Навчально-практичний центр з підготовки фахівців за професією «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування» – ДНЗ «Сквирське вище професійне училище» та Навчально-практичний центр з підготовки кваліфікованих робітників за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» – ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище».

Головною метою НПЦ є організація та проведення короткотермінових курсів, професійно-технічного навчання та перепідготовки за новітніми виробничими технологіями у сільському господарстві, а також проходження стажування (підвищення кваліфікації) викладачів і майстрів виробничого навчання, проведення майстер-класів для педагогічних працівників та спеціалістів напрямку «Сільськогосподарське виробництво» регіону, їх інформаційне забезпечення.

Здійснюється обмін досвідом роботи, науково-технічною інформацією за напрямами своєї діяльності; пропагуються сучасні виробничі технології, їх впровадження в освітній процес; вивчення, узагальнення та впровадження передового досвіду з практичної підготовки фахівців сільського господарства; налагодження співпраці з місцевими, обласними органами виконавчої влади, аграрними холдингами, підприємствами регіону та внесення в межах своєї компетенції пропозицій щодо поліпшення практичної підготовки працівників напрямку «Сільськогосподарське виробництво».

Удосконалення змісту професійної освіти у співпраці з соціальними партнерами – це якісна підготовка кваліфікованих робітників аграрної галузі, що дає можливість учнівській молоді здобувати фах відповідно до вимог сучасного ринку праці, який потребує кваліфікованих робітників високого професійного рівня. Навчально-практичні центри створені спільно з роботодавцями і спрямовані на ефективний розвиток сучасної системи професійної освіти.

**Результати моніторингу професійної підготовки
за напрямом «Сільськогосподарське виробництво»**

№ з/п	ЗП(ПТ)О	Кількість набраних балів
1	ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей»	23
2	ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей»	21
3	ДНЗ «Згурівський професійний ліцей»	47
4	ДНЗ «Катюжанське вище професійне училище»	19
5	ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти»	81
6	ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»	26
7	ДНЗ «Сквирське вище професійне училище»	59
8	ДНЗ «Тетіївське професійно-технічне училище»	37
9	ДПТНЗ «Яготинський центр професійно-технічної освіти»	20